

Verslag Rondetafelgesprek

Blok 1: Onderzoek en organisatie

Dhr. S van Zon en dhr. P. Geluk, Boston Consulting Group:

- De Boston Consulting Group (BCG) heeft in opdracht van de Raad voor de Rechtspraak een onafhankelijk onderzoek gedaan naar de vraag of de middelen en taken van de rechtspraak in evenwicht gebracht kunnen worden. Het antwoord op deze vraag is nee. De rechtspraak is niet in staat binnen vijf jaar zelfstandig deze middelen in evenwicht te brengen. Er is sprake van een tekort.
- Een belangrijke oorzaak is de daling van het aantal afgedane zaken waardoor er minder inkomsten binnen gekomen zijn. Tevens zijn zaakverzwarende factoren, zoals meer uitgebreide toetsingskaders, niet meegerekend in de prijzen. BCG meent dat het interessant kan zijn om de professionele standaarden leidend te laten zijn voor de prijzen, waarbij men de vragen kan stellen: wat is er nodig en wat vinden wij dit waard?
- Voor een efficiëntie slag is de rechtspraak afhankelijk van anderen, zoals bij vermijdbare aanhoudingen voorkomen en lagere huisvestingskosten. De heer Geluk benadrukt dat dit mogelijkheden zijn en geen adviezen.
- De rechtspraak kan zelf investeren in betere samenwerking tussen rechters en ondersteuning en betere IT. Dit is echter onvoldoende om het gat te dichten.
 - Van Nispen (SP) wil weten of de BCG het idee heeft dat 'de werkvloer' zich onvoldoende betrokken of gehoord voelt in dit proces.
 - Geluk laat weten dat zij wel het signaal hebben gekregen dat er onvoldoende erkenning wordt gegeven aan de toename van zaakswaarte en verhoogde werkdruk.
 - Wijngaarden (VVD) wil weten of zij goede voorbeelden van digitalisering in de rechtspraak in andere landen hebben onderzocht.
 - Geluk laat weten dat landen met oude rechtssystemen dezelfde problematiek met digitalisering kennen. Hij kan geen land noemen waar digitalisering van de rechtspraak gelukt en klaar is.

Dhr. H. Naves, voorzitter Raad voor de rechtspraak:

- Naves stelt dat de zorgen van de rechtspraak groot zijn: vastgelopen digitalisering, rode cijfers, werkdruk en gebrek aan vertrouwen werkvloer en leidinggevenden.
- Naves is blij dat onafhankelijk is vastgesteld dat de zaakprijzen onvoldoende zijn en dat de zaakswaarte is toegenomen. Hoewel de Raad een beter bekostigingssysteem wil, wil de Raad niet geheel af van het p*q systeem om te borgen dat de toegang tot de rechter niet wordt belemmerd door beschikbaar budget.
 - Van Nispen (SP) wil weten of er door experimenten niet juist meer huisvestingsplekken bij komen.
 - Naves antwoordt innovatieve projecten waarbij meer voor nabijheid gekozen wordt, zoals de buurtrechter en community court, inderdaad extra locaties vragen.
 - Groothuizen (D66) wil weten wat de Raad zelf gaat doen.
 - Naves laat weten het niet altijd eens te zijn met de conclusies van de visitatie-commissie over het gebrek aan visie. Hij meent dat de agenda, visie en missie van de rechtspraak duidelijk is. De Raad pakt alle onderwerpen van deze rapporten op.
 - Van Dam (CDA) begrijpt het pleidooi voor meer financiering, maar wil wel weten welk vertrouwen de rechtspraak kan geven dat zij stappen zetten op het gebied van werkcultuur en het vertrouwen er gezamenlijk uit te komen.

- Naves verzekert Van Dam dat op alle niveaus mensen met enorme gedrevenheid werken aan goede rechtspraak. Cultuurzaken kosten tijd om op te lossen, maar de Raad zet zich ook daarvoor in.

Dhr. J. Groen, directeur IVO Rechtspraak:

- In het basisplan wordt gewerkt aan een nieuwe digitaliseringsoplossing voor de rechtsgebieden civiel recht en bestuursrecht met als doel digitale toegankelijkheid.
- Beheersbaarheid staat centraal. Digitale toegankelijkheid wordt daarom ook stapsgewijs per zaakstroom gerealiseerd. Voor alle zaken geldt dat men start met vrijwillig procederen bij 1 of 2 gerechten. Als het goed werkt, wordt de digitale toegang uitgebreid bij alle gerechten.
 - Wijngaarden (VVD) vraagt Groen of in het basisplan is ingebouwd wanneer men terug moet naar de tekentafel.
 - Groen stelt dat omdat het basisplan werkt per zaakstroom, men ook per zaakstroom kan besluiten naar de tekentafel terug te gaan.

Dhr. J. Froger, lid reviewboard digitalisering rechtspraak:

- De aanbevelingen die de reviewboard digitalisering rechtspraak gedaan heeft over KEI zijn voor een groot deel overgenomen in het nieuwe basisplan: het ambitieniveau is bijgesteld, het groeimodel is kleinschaliger, risico's zijn beperkt, eigenaarschap ligt meer bij de gerechten en governance is beter vormgegeven.
- Toch blijven er volgens Froger wel zorgen over de besliskracht. Dit moet volgens hem beter uitgewerkt worden.
 - Buitenweg (GroenLinks) wil weten hoe de reviewboard en BCG tegen elkaars opvattingen aankijken en of zij op één lijn zitten.
 - Froger laat weten dat het lastig te vergelijken valt omdat de BCG kijkt naar de financiën en de reviewboard naar digitalisering. Froger meent dat de plannen van BCG niet irreëel lijken.

Dhr. F. Verbeeten, hoogleraar Accounting Universiteit van Amsterdam:

- Verbeeten meent dat outputfinanciering niet gepast is, aangezien 70% van de kosten vast staat. Hij suggereert te kijken naar inputfinanciering waarbij vooraf een indicatie voor de capaciteit wordt gegeven op basis van het aantal zaken en kwaliteitscriteria.
 - Van Dam (CDA) vraagt of organisaties met publieke waarde te vatten zijn met een p*q financiering.
 - Verbeeten meent dat het lastig is om met een p*q financiering te werken, omdat het ook in de hand werkt dat complexe zaken vooruitgeschoven worden.

Blok 2: Praktijk

Mw. N. van Waterschoot, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak:

- Van Waterschoot benadrukt het nijpende tekort aan rechters en het tekort aan financiën. Op dit moment is er te weinig financiering voor het primaire werkproces, maar ook om alle andere zaken, zoals opleiden van rechters, meewerken aan innovatieprojecten en het vormgeven van maatschappelijke effectieve rechtspraak op te pakken. Rechters werken structureel 40% over.
- Daarnaast laat Van Waterschoot weten dat de NVvR digitalisering en het basisplan steunt. Ze pleit voor aparte financiering om het basisplan van de grond te trekken.
 - Wijngaarden (VVD) en Buitenweg (GroenLinks) vragen wat de NVvR vindt van de ervaren afstand tussen werkvloer en bestuur en waar het mis gaat. Van Dam (CDA) wil weten wat de NVvR zelf doet.
 - Van Waterschoot laat weten dat er een werkconferentie is geweest waarbij veel rechters hun onvrede hebben kunnen uiten. In de zomer is een discussiestuk opgesteld en een

brief waarin de zorgen worden geuit gedeeld met de minister. Als betrouwbare beroepsvereniging werkt de NVvR aan cultuurverandering. NVvR benadrukt echter ook dat de afstand tussen bestuur en werkvloer niet in elke sector zo ervaren wordt. Per gerechtsbestuur verschilt dit gevoel. Het geluid van Tegenlicht is één van meerdere geluiden binnen de NVvR.

- Van Nispen (SP) wil weten of er een rol voor de politiek is in de kloof tussen de werkvloer en het bestuur.
- Van Waterschoot meent dat het een interne kwestie is die ook intern bespreekbaar gemaakt wordt. Zij draait de vraag om naar de politiek en stelt dat zij juist een afstand tot de politiek ervaart. Zij vraagt zich af of de politiek begrijpt hoe belangrijk maatschappelijke effectieve rechtspraak voor de samenleving is en hoeveel tijd dit vraagt van rechters.
- Janssen (rechtbank Rotterdam) voegt toe dat deze interne kwestie belangrijk is, maar daar nu niet het pijnpunt van de financiering van de rechtspraak ligt.

Dhr. W. van de Donk, voorzitter van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders:

- Van de Donk laat weten het beëindigen van KEI zonde te vinden. Ketenpartners hebben een grote financiële bijdrage daaraan geleverd. Hij is wel positief over het basisplan.

Dhr. J. Janssen, rechter in de rechtbank Rotterdam:

- Janssen stelt dat het niet voor minder kan: niet met minder rechters en niet met minder financiering.
- In de digitalisering van zaken loopt de rechtbank Rotterdam al jaren voorop. Met de specifieke manier van vonnissen uitwerken kunnen zij vonnissen gemakkelijk in klare taal schrijven. Dit soort initiatieven verdienen extra (financiële) ondersteuning.
 - Van Nispen (SP) geeft aan opnieuw een klemmend beroep te horen voor meer financiering. Hij wil weten waarom nu.
 - Janssen stelt dat de omvang van zaken gegroeid is en wetgeving vaak achterloopt bij de praktijk van rechtspraak.

Mw. T. Sleeswijk Visser, voorzitter College van afgevaardigden rechtspraak/rechter rechtbank Den Haag:

- Toegankelijkheid van de rechtspraak is een kernwaarde. Meer investeren in de rechtspraak moet de politiek niet enkel doen om te zorgen dat rechters minder overwerken, maar vooral ook omdat het goed is voor de samenleving. Besparing op huisvesting is geen optie.
- De bekostiging moet anders. Bij de bekostiging moet rekening gehouden worden met de professionele standaarden, achteraf moet bekeken worden wat er gebeurt en moet dit geanalyseerd worden en innovatie moet apart gefinancierd worden.
- De digitalisering wordt vanuit het Cva ondersteund.
 - Van Nispen (SP) wil weten of de rechtspraak voldoende gewaardeerd wordt door andere staatsmachten.
 - Sleeswijk Visser antwoordt dat dit niet het geval is. Er is te veel bezuinigd.
 - Rijnbeek (Tegenlicht) sluit zich hierbij aan. Het is bijzonder voor deze beroepsgroep om zich zo naar buiten uit te spreken.

Mw. F. Rijnbeek, rechter rechtbank Oost-Brabant/Landelijk Tegenlicht:

- Professionele standaarden moeten op alle rechtsgebieden (werklastnormen) leidend voor financiering. Innovaties moeten apart gefinancierd worden, zodat ze niet ten koste gaan van primaire zaken.
- De invloed van rechters en raadsheren op de keuze van de bestuurders van hun gerecht en (al dan niet via de eigen president) op de keuze van leden van de Raad van de Rechtspraak moet groter.
 - Groothuizen (D66) wil weten of ondersteunend personeel niet meer inspraak moet hebben op bestuurders. Ook wil Groothuizen weten wat de NVvR hiervan vindt.
 - Rijnbeek houdt het bij rechters en raadsheren, omdat zij een specifieke positie in het staatsbestel hebben. Zij zijn inhoudelijk eindverantwoordelijk, maar hebben geen noemenswaardige invloed op de randvoorwaarden om tot een beslissing te komen.
 - Van Waterschoot stelt dat het lastig is hier antwoord op te geven, omdat de achterban van NVvR bestaat uit rechters. Ondersteunend personeel is belangrijk voor het primaire werkproces.